

מבחן במודלים חישוביים

סמסטר ב' התש"ע, מועד א'

תאריך: 4.7.2010

מרצים: פרופ' רונית רובינפלד, פרופ' בני שור

מתרגלים: יהונתן ברנט, רני הוד

מומליץ לקרוא את כל ההנחיות והשאלות בתחילת המבחן, לפני תחילת כתיבת התשובות.

- משך הבחינה שעתיים ו-45 דקות.
- חומר עזר מותר: שני דפי A4, כתובים משני הצדדים.
- בראש כל עמוד בטופס המבחן יש למלא מספר ת"ז ומספר מחברת; בטופס התשובות יש למלא מספר ת"ז, מספר גירסא ומספר מחברת.
- במבחן שני חלקים. בחלק הראשון שלוש שאלות פתוחות (20 + 17 + 18 ובסה"כ 55 נק') ובחלק השני 9 שאלות סגורות (5 נק' כל אחת). כדי לקבל ציון 100 בבחינה יש לענות נכונה על כל השאלות.
- תשובות לשאלות הסגורות יש לסמן במקום המתאים לכך בטופס התשובות. בכל שאלה יש לסמן תשובה יחידה.
- על התשובה לכל שאלה פתוחה להופיע במסגרת המתאימה בטופס המבחן (טופס זה). יש לענות תשובות ברורות ותמציתיות. תשובות מסורבלות או לא ניתנות פיזית לקריאה יזכו לניקוד חלקי בלבד.
- ודא' היטב את תשובתך לפני כתיבתה בטופס המבחן. בסוף חלק א' מצורפת מסגרת לשימוש במקרי "חירום".
- מחברת הבחינה משמשת כטיוטא בלבד ולא תיבדק, אך יש להגישה עם המבחן.
- על סעיף של שאלה פתוחה ניתן לענות "אינני יודע/ת" כתשובה; על סעיף זה יינתנו 20% מהנקודות (מעוגל למעלה). במקרה זה אין להוסיף שום הסבר.
- מותר להשתמש בכל טענה שהוכחה בכיתה (בהרצאה, בתירגול או בתרגיל הבית) בתנאי שמצטטים אותה באופן מדויק. טענות שהוכחו במקום אחר (כגון: בספר הלימוד, בויקיפדיה, ב-MIT, בסמסטר קודם) יש להוכיח מחדש.
- אלא אם נאמר אחרת במפורש, כל המספרים המופיעים בשאלות הם שלמים, אי-שליליים ונתונים בייצוג בינארי.
- בשאלות בהן יש לתאר מכונת טיורינג ניתן להסתפק בתיאור מילולי משכנע של אופן פעולת המכונה. אין צורך להגדיר במדויק את פונקצית המעברים δ אלא אם השאלה מבקשת זאת במפורש.
- בכל השאלות ניתן להניח כי $\mathcal{NP} \neq \text{co-}\mathcal{NP}$ ו- $\mathcal{P} \neq \mathcal{NP}$ אלא אם השאלה מציינת אחרת.

בהצלחה!

	א1		ב1	
	2			
	א3		ב3	ג3

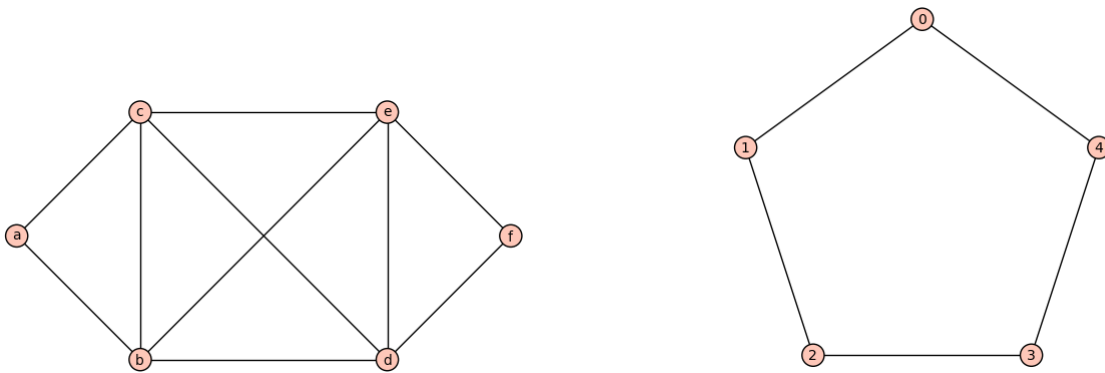
חלק I

שאלה 1 (20 נק')

הגדרה: יהיו G, H זוג גרפים לא מכוונים.

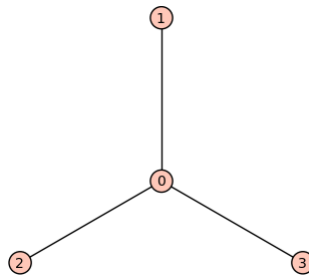
- נאמר ש- H הוא תת-גרף של G אם יש פונקציה חח"ע $f : V(H) \rightarrow V(G)$ כך שמתקיים $(u, v) \in E(H)$ אם $(f(u), f(v)) \in E(G)$.
- נאמר ש- H הוא תת-גרף מושרה של G אם יש פונקציה חח"ע $f : V(H) \rightarrow V(G)$ כך שמתקיים $(u, v) \in E(H)$ אם $(f(u), f(v)) \in E(G)$.

דוגמא: הגרף H באיור הבא הוא תת-גרף של G (ע"י הפונקציה $0 \mapsto a, 1 \mapsto b, 2 \mapsto d, 3 \mapsto e, 4 \mapsto c$ למשל) אולם אינו תת-גרף מושרה של G (כי כל בחירה של חמישה צמתים ב- G משרה לפחות שש קשתות, וב- H יש רק חמש).

איור 1: מימין הגרף H ומשמאל הגרף G .

הגדרה: גרף המורכב מצומת מרכזי המחובר ל- k צמתים אחרים נקרא k -כוכב (פרט ל- $k+1$ צמתים ו- k קשתות אלה אין בגרף עוד צמתים או קשתות).

איור 2: 3-כוכב.

עבור כל אחת מבעיות ההכרעה הבאות, קבע/י האם היא ב- $\mathcal{P}$ או שהיא $\mathcal{NP}$ -קשה. הוכח/הוכיחי את קביעתך.

סעיף א' (10 נק')

בהנתן גרף G ומספר טבעי k , האם יש ל- G תתי-גרף שהוא k -כוכב?

הוכחה:

סעיף ב' (10 נק')

בהנתן גרף G ומספר טבעי k , האם יש ל- G תתי-גרף מושרה שהוא k -כוכב?

הוכחה:

שאלה 2 (17 נק')

נסמן $S_n = \{\langle M \rangle : M \text{ has } n \text{ states and halts on } \epsilon\}$ ונגדיר את הפונקציה $BB : \mathbb{N}^+ \rightarrow \mathbb{N}$ כך:
 $BB(n)$ הוא המספר המקסימלי של צעדים שמבצעת מכונה מתוך S_n בריצה על הקלט ϵ .

נשים לב שהפונקציה BB מוגדרת היטב לכל $n \geq 1$ כיוון ש- S_n סופית, לא ריקה, וכל מ"ט בה מבצעת מספר צעדים סופי בריצתה על ϵ .

הוכח/הוכיחי את הטענה הבאה בצורה ישירה:¹

• אם BB פונקציה חשיבה אז השפה $H_\epsilon = \{\langle M \rangle : M \text{ halts on } \epsilon\}$ כריעה.

הוכחה:

¹במילים אחרות, אל תחזרו על ההוכחה שראינו בכיתה לכך ש- BB אינה חשיבה.

שאלה 3 (18 נק')

לכל אחד מההיגדים הבאים, קבע/י האם הוא אמת או שקר. הסבר/הסבירי בקצרה.

סעיף א' (6 נק')

אם שפות A ו- B מעל Σ מקיימות $A \leq_m B$ ו- $A \leq_p B$ אזי $A \leq_p B$.
(כפי שצוין בדרך הראשון, ניתן להניח כאן כי $\mathcal{P} \neq \mathcal{NP}$)

תשובה (יש להקיף בעיגול): אמת/שקר

נימוק:

סעיף ב' (6 נק')

אם שפות A ו- B מעל Σ מקיימות $A \leq_m B$ ו- $A \leq_m B$ אזי $|A| = |B|$.

תשובה (יש להקיף בעיגול): אמת/שקר

נימוק:

סעיף ג' (6 נק')

המחלקה NPC סגורה תחת פעולת חיתוך.

תשובה (יש להקיף בעיגול): אמת/שקר

נימוק:

מסגרת "חירום" לשאלה פתוחה מספר _____, סעיף _____:

חלק II

1. תהינה A ו- B שפות חסרות הקשר ונתון שהאיחוד $A \cup B$ אינו ניתן לקבלה ע"י PDA דטרמיניסטי. איזו מהאפשרויות הבאות מתקיימת?

- (א) יתכן שגם A וגם B מתקבלות ע"י PDA דטרמיניסטיים.
 (ב) לפחות אחת מבין A ו- B אינה מתקבלת ע"י PDA דטרמיניסטי (אך יתכן שאחת מהן כן).
 (ג) בהכרח אף לא אחת מבין A ו- B ניתנת לקבלה ע"י PDA דטרמיניסטי.
 (ד) בהכרח A ו- B שפות חסרות הקשר רבי-משמעיות (קרי, לא קיים עבורן דקדוק ח"ה חד-משמעי).

2. לאיזו מחלקה שייכת השפה האונארית $U_{\text{prime}} = \{1^p : p \text{ is a prime number}\}$?

(א) $U_{\text{prime}} \in \mathcal{P}$

(ב) $U_{\text{prime}} \in (\mathcal{NP} \cup \text{co-}\mathcal{NP}) \setminus \mathcal{P}$

(ג) $U_{\text{prime}} \in \mathcal{NPC}$

(ד) $U_{\text{prime}} \notin \mathcal{R}$

3. תהינה A, B שפות לא טריוויאליות מעל א"ב Σ (קרי: לא $\emptyset$ ולא Σ^*). איזו מהאפשרויות הבאות מתקיימת?

- (א) קיימת שפה C כך ש- $A \leq_p C$ ו- $B \leq_p C$.
 (ב) קיימת שפה C כך ש- $A \leq_p C$ ו- $B \leq_p C$.
 (ג) קיימת שפה $C \notin \mathcal{NP}$ כך ש- $A \leq_p C$ ו- $B \leq_p C$.
 (ד) לכל שפה C מתקיים $A \leq_m C$ ו- $B \leq_m C$.

4. נגדיר $L = \{\langle M \rangle : |\langle M \rangle| \text{ is an even number}\}$. נזכיר שכדי להשתמש במשפט Rice עלינו לבדוק שהשפה היא סמנטית ולא טריוויאלית. מדוע לא ניתן להפעיל את משפט Rice על השפה L ?

- (א) השפה L היא טריוויאלית.
 (ב) השפה L אינה סמנטית.
 (ג) השפה L היא טריוויאלית ולא סמנטית.
 (ד) למעשה, משפט Rice תקף עבור השפה L .

5. בהנתן השמה מסוימת עבור נוסחת CNF ϕ , נאמר שהיא Maj-מספקת אותה אם בכל פסוקית של ϕ יותר ממחצית מהליטרלים קיבלו ערך אמת. נגדיר את Majority-SAT כשפת כל נוסחות ה-CNF עבורן קיימת השמה Maj-מספקת. איזו מהאפשרויות הבאות מתקיימת?

- (א) Majority-SAT היא ב- $\mathcal{P}$.
 (ב) Majority-SAT היא ב- $\mathcal{NP} \cap \text{co-}\mathcal{NP}$ אך אינה ב- $\mathcal{P}$.
 (ג) Majority-SAT היא ב- $\mathcal{NPC}$.
 (ד) Majority-SAT אינה ב- $\mathcal{NP}$ אבל היא $\mathcal{NP}$ -קשה.

6. יהי G דקדוק ח"ה ויהיו R, S ביטויים רגולריים. לאיזו מחלקה שייכת השפה

$$\{ \langle G, R, S \rangle : L(G) \cap L(R) = L(S) \}$$

(א) $\mathcal{R}$.

(ב) $\mathcal{RE} \setminus \mathcal{R}$.

(ג) $\text{co-}\mathcal{RE} \setminus \mathcal{R}$.

(ד) התשובות א'-ג' לעיל אינן נכונות.

7. נגדיר k -PDA כאוטומט לא דטרמיניסטי בעל k מחסניות שבו בכל צעד ניתן להכניס, להוציא או להותיר כל אחת מהמחסניות ללא שינוי (אפשר למשל להוציא a מאחת ולהכניס b לשניה). נגדיר את $\mathcal{C}_k$ להיות מחלקת השפות המתקבלת ע"י k -PDA. איזו מהאפשרויות הבאות מתקיימת?

(א) קיים k עבורו $\mathcal{C}_k \neq \mathcal{C}_{k-1}$ וכן מתקיים $\mathcal{C}_k = \mathcal{C}_m$ לכל $m > k$.

(ב) קיים k עבורו $\mathcal{C}_k = \mathcal{C}_{k-1}$ וכן מתקיים $\mathcal{C}_k \neq \mathcal{C}_m$ לכל $m > k$.

(ג) לכל k מתקיים $\mathcal{C}_k \neq \mathcal{C}_{k-1}$.

(ד) לכל k מתקיים $\mathcal{C}_k = \mathcal{C}_{k-1}$.

8. עבור מ"ט M נסמן $H(M) = \{x \in \Sigma^* : M \text{ halts on } x\}$ איזו מהאפשרויות הבאות מתקיימת?

(א) אם $H(M) \in \mathcal{R}$ אז $L(M) \in \mathcal{R}$.

(ב) אם $L(M) \in \mathcal{R}$ אז $H(M) \in \mathcal{R}$.

(ג) לכל מ"ט M , $H(M) \notin \mathcal{R}$.

(ד) התשובות א'-ג' לעיל אינן נכונות.

9. נאמר שנוסחת CNF היא ארוכה אם היא מכילה לפחות $2^{n/2}$ פסוקיות (clauses), כאשר n הוא מספר המשתנים שלה. נסמן $\text{Long-SAT} = \{ \phi : \phi \text{ is a satisfiable long CNF formula} \}$. איזו מהאפשרויות הבאות מתקיימת?

(א) Long-SAT היא $\mathcal{RE}$ -שלמה.

(ב) Long-SAT היא $\mathcal{NP}$ -שלמה.

(ג) Long-SAT היא ב- $\mathcal{RE} \setminus \mathcal{NP}$.

(ד) Long-SAT היא ב- $\mathcal{P}$.

---

²זכורגיל $L(M) = \{x \in \Sigma^* : M \text{ accepts } x\}$.